

საქართველო საერთაშორისო-ინტეგრაციულ პროცესებში და ეროვნული ეკონომიკის განვითარების ძირითადი მიმართულებები

გელა ლობჯიჭიანიძე, სტუ-ს პროფესორი

რეზიუმე

თანამედროვე მსოფლიო წესრიგის დინამიური პროცესები სოციალურ-ეკონომიკურ და საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ მწვავე ვითარებათა ფონზე, საქართველოს მნიშვნელოვანი გამოწვევების წინაშე აყენებს, რომელთა გონივრულ მართვაზეც დიდადაა დამოკიდებული სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობისა და ეროვნული ღირებულებების შენარჩუნება-გაძლიერება. ამ თვალსაზრისით, ნაშრომში გაანალიზებულია ქვეყნის ეროვნული ეკონომიკის თანამედროვე მდგომარეობა, მსოფლიო გლობალიზაციის წინააღმდეგობრივი პროცესები და ტენდენციები. განსაზღვრული და შემოთავაზებულია საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკურ გარდაქმნათა ძირითადი მიმართულებები ეროვნული პრინციპების და მსოფლიო გლობალიზაციიდან დადებითი თავისებურებების გათვალისწინებით, რომელთა განხორციელება ქვეყანას მისცემს მდგრადი და უსაფრთხო განვითარების შესაძლებლობებს, ამასთან, იგი დაიკავებს კუთვნილ ადგილს მსოფლიო თანამეგობრობაში და ღირსეულ წვლილს შეიტანს ცივილიზაციის შემდგომ განვითარებაში.

საკვანძო სიტყვები: ეროვნული და საერთაშორისო ეკონომიკა, გლობალიზაცია, პოლიტიკა, იდეოლოგია, რელიგია.

Summary

Georgia's international-integration process and the basic directions of development of the national economy

National economic trends shaping the development of concepts, doctrine development and effective implementation must be based on national statehood and the population of developed countries, matching the life of real guarantees, which are achieved through the be closely connected interrelation integrated into the system and self-functioning, our traditions, modern technology and advancements based Georgian state-building, because it guarantees the existence and development of any country. To develop a national state and its ideology should not be a determinant of external geopolitical factors, but national interests. We must protect our identity, in order not to become blind as a tool to achieve the objectives of others.

ძირითადი ტექსტი

თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობების და მსოფლიო ეკონომიკის ძირითად შემადგენელ ნაწილს სწორედ ეროვნული სახელმწიფო, შესაბამისად, ეროვნული ეკონომიკა წარმოადგენს. აქედან გამომდინარე, გლობალიზაციის პირობებში მიმდინარეობს სახელმწიფო ფუნქციების ტრანსფორმაციის პროცესი, რის შედეგადაც სახელმწიფო იძენს ახალ ფუნქციებს, რომელთა შორის უმთავრესს სწრაფად ცვალებად გარემოსთან ადაპტაცია და გლობალურ, ურთიერთდამოკიდებულ მსოფლიოში სახელმწიფოს ეკონომიკური და პოლიტიკური ინტერესების შესაბამისად ეროვნული უსაფრთხოების მიზნების განხორციელება წარმოადგენს.

საერთოდ უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს უსაფრთხო და მდგრადი განვითარების ძირითად პირობებად მიჩნეულია შემდეგი: ა) მოსახლეობის ერთ სულზე მოსული მშპ ნაკლები არ უნდა იყოს 8-10 ათას დოლარზე; ბ) სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტი არ უნდა აღემატებოდეს მშპ-ის 3-5%-ს; გ) სახელმწიფო ვალი არ უნდა აღემატებოდეს მშპ-ის 60%-ს; დ) საგარეო ვალის მომსახურებაზე გაწეული ხარჯები არ უნდა იყოს წლიური საექსპორტო შემოსავლების 20%-ზე მეტი, — რომელთა ნაწილი ჩვენს ქვეყანაში მნიშვნელოვნადაა დარღვეული და თვით სახელმწიფოებრიობას უქმნის რეალურ საფრთხეს, რადგან მას არსებულ ვითარებაში დაკარგული აქვს გაფართოებული ნორმალური კვლავწარმოებისა და თვითგანვითარების უნარი [1, გვ. 335-336].

ევროპის კავშირში გაწევრიანებისათვის მიღწეულ უნდა იქნეს ე.წ. კოპენჰაგენის კრიტერიუმების შემდეგი პარამეტრები: 1. მშპ-ს საშუალო წლიური ზრდის ტემპი ბოლო ოთხი წლის განმავლობაში 3,1% (თუმცა აღნიშნული ეხება ეკონომიკურად განვითარებულ ქვეყნებს. საქართველოსთვის აღნიშნული პარამეტრის მოთხოვნა უფრო მეტი იქნება). 2. მშპ ერთ სულზე (მსყიდველობითუნარიანობის პარიტეტის გათვალისწინებით) 4900 ევრო; 3. ინვესტიციების წილი მშპ-ში 22,81%; 4. უცხოური ინვესტიციები მოსახლეობის ერთ სულზე 83 ევრო; 5. საგადასახადო შემოსავლები მშპ-ს მიმართ 32%; 6. ბიუჯეტის დეფიციტი არაუმეტეს 3,3%; 7. საგარეო ვალი მშპ-ს მიმართ 36%; 8. ექსპორტით იმპორტის გადაფარვა 74,6%; 9. საბაჟო შემოსავლები მშპ-ს მიმართ 4%; 10. უმუშევრობის დონე (მკაცრი კრიტერიუმით) 10,9% და ა.შ. საქართველოსთვის აღნიშნული კრიტერიუმებიდან ზოგიერთი, მაგალითად 2, 4, 8

საკმაოდ რთულად მისაღწევი იქნება [2, გვ. 489].

ზემოაღნიშნულთან მიმართებაში მნიშვნელოვანია, ამერიკელი მეცნიერის ნიკოლას სფიქმენის, მიერ დადგენილი სახელმწიფოს სიძლიერის ათი კრიტერიუმის აღნიშვნა: — 1. ტერიტორიის ზედაპირი; 2. საზღვრების ბუნება; 3. მოსახლეობის რაოდენობა; 4. ეთნიკური ერთგვაროვნება; 5. სასარგებლო წიაღისეული; 6. ეკონომიკური და ტექნოლოგიური განვითარების დონე; 7. ფინანსური სიძლიერე; 8. სოციალური ინტეგრაციის დონე; 9. პოლიტიკური სტაბილურობა; 10. ეროვნული სულისკვეთება. აღნიშნული კრიტერიუმები არის მუდმივი პროცესები და არა ერთჯერადი აქტები. თუ ამ კრიტერიუმების ჯამური შეფასება სახელმწიფოსათვის დაბალი აღმოჩნდება სხვა სახელმწიფოებთან შედარებით, მაშინ ეს ნიშნავს იმას, რომ აღნიშნული ქვეყანა თავისი გეოპოლიტიკური შესაძლებლობების გასაუმჯობესებლად სტრატეგიულ კავშირში უნდა შევიდეს სხვა სახელმწიფოებთან და დათმოს თავისი სუვერენიტეტის ნაწილი. ნიკოლას სფიქმენს და სხვა მეცნიერებს სახელმწიფოს და ერის უსაფრთხოების მნიშვნელოვან პარამეტრად მიაჩნიათ ადგილობრივი ეთნიკური ერის დომინანტური მდგომარეობა სახელმწიფოში და ტერიტორიაზე. დიდი ეთნიკური და რელიგიური სიჭრელის შემთხვევაში, სახელმწიფოების და ტერიტორიების დაშლა ადრე თუ გვიან გარდაუვალია, ხოლო ერის შეკვრა უნდა განახორციელოს სახელმწიფოს მართვის იერარქიულმა სისტემამ, ეროვნულ მესაკუთრეთა ფენამ და ინტელექტუალურმა პოტენციალმა [3, გვ. 13-14].

როგორც შესწავლილი მასალების ანალიზიდან ირკვევა, საერთაშორისო ეკონომიკური პარამეტრების შედარებითი ანალიზით საქართველოში ტრანსფორმაციული პროცესები კიდევ საკმაო ხანს გაგრძელდება. დემოკრატიული განვითარების რეიტინგების შედარებითი ანალიზი გვიჩვენებს, რომ საქართველო ჯერ კიდევ საკმარისად შორსაა რეალური დემოკრატიისგან, რაც გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებისთვის დამახასიათებელი თავისებურებაა. 2012-2014 წლების ეკონომიკურ ზრდას საქართველოში მოჰყვა ზოგიერთ საერთაშორისო ორგანიზაციებში მისი რეიტინგის ცვლილება პოზიტიური კუთხით. ამ თვალსაზრისით მართალია, მეტ—ნაკლებად გაუმჯობესდა საქართველოს საერთაშორისო რეიტინგი, საერთაშორისო სააგენტოს „Fitch“-ის მიხედვით — შემდეგი მაჩვენებლებით, 2012 წელს ვ გრძელვადიანი უცხოური და ადგილობრივი ვალუტის დეფოლტის რეიტინგი (IDRs) — „BB—“ (2010 წელს იყო — „B+“), მოკლევადიანი უცხოური ვალუტის დეფოლტის რეიტინგი — IDR — „B“, ქვეყნის გაჯანსაღების რეიტინგი — „BB“, არაუზრუნველყოფილი სესხი — „BB—“ (2010 წელს იყო — „B+“), შეფასება — სტაბილური, თუმცა, 2013 წელს კორუფციის თავიდან აცილების ინდექსის მიხედვით მდგომარეობა გაუარესდა 4 ერთეულით და 177 ქვეყანას შორის 100-ქულიან შკალაზე 55-ე

მსოფლიო ადგილი განისაზღვრა (2012 წელს იყო 51-ე მსოფლიო ადგილი); 2014 წელს F„Heritage Foundation“-ის მიერ ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსის (ძირითადი სფეროების მიხედვით: კანონის უზენაესობა, მთავრობის ზომა, რეგულაციების ეფექტიანობა, ღია ბაზრები) მიხედვით ჩატარებულ კვლევაზე მსოფლიო 178 ქვეყნას შორის — 22-ე მსოფლიო ადგილი უმეტესად თავისუფალ ჯგუფში რეიტინგით 72,6 ქულით და მე-12 ადგილზე ევროპის რეგიონში 43 ქვეყანას შორის, სადაც საქართველოს საშუალო ქულა (72,6) აღემატება 5,5 ქულით ევროპის რეგიონის საშუალო ქულას (67,1); 52-ე მსოფლიო ადგილი საგადასახადო ტვირთისა და რეფორმების ინდექსის მიხედვით (2007 წელს იყო 72-ე მსოფლიო ადგილი), მსოფლიო ბანკის კვლევა ბიზნესის კეთების სიადვილის მიხედვით 2014 წელს 189 ქვეყანას შორის 8-ე მსოფლიო ადგილი (2006, 2010 და 2012 წელს იყო 112-ე, 13-ე და 12-ე ადგილი); ამასთან, მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის 2014-2015 წლის „გლობალური კონკურენტუნარიანობის ანგარიში“ საქართველომ პოზიციები გაიმჯობესა და 4,2 ქულით 72-ე ადგილიდან 69-ე პოზიციაზე გადაინაცვლა.

„გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსის“ სტრუქტურას 12 კომპონენტი შეადგენს, რომლებიც სამ ძირითად ბლოკად იყოფა: 1. ძირითადი მოთხოვნები — ინსტიტუტების არსებობა, ინფრასტრუქტურა, მაკროეკონომიკური გარემო, პირველადი განათლება და ჯანდაცვა; 2. ე.წ. ეფექტიანობის კატალიზატორები — უმაღლესი განათლება და პროფესიული მომზადება, სასაქონლო ბაზრის ეფექტიანობა, შრომის ბაზარი, ფინანსური ბაზრის ეფექტიანობა, ტექნოლოგიური მზაობა, ბაზრის ზომა; 3. ინოვაციური ფაქტორები — ბიზნესის წარმოების დახვეწილობა და ინოვაცია.

ძირითად მოთხოვნებში საქართველოს პოზიცია 9 საფეხურით გაუმჯობესდა და 57-ე ადგილიდან 48-ე პოზიციაზე გადაინაცვლა. ეფექტურობის მასტიმულირებელ ფაქტორში საქართველო 79-ე პოზიციაზეა, ინოვაციური ფაქტორების მაჩვენებელში კი — 118-ე პოზიციაზე.

2014-2015 წლის „გლობალური კონკურენტუნარიანობის ანგარიში“ 148 ქვეყნის მაჩვენებელია შეფასებული. რეიტინგში საქართველოს ჩამორჩებიან უკრაინა (76-ე პოზიცია), მოლდოვა (82), სომხეთი (85). რეიტინგის პირველ ხუთეულში არიან შვეიცარია, სინგაპური, აშშ-ი, ფინეთი და გერმანია [4] და [5].

მიუხედავად ზემოაღნიშნული გარკვეული პოზიტიური ძვრებისა, ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური ვითარება კვლავ წინააღმდეგობრივი რჩება მთელი რიგი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლებით, სახელდობრ: 2013 წლის ნომინალური მთლიანი შიდა პროდუქციის (მშპ) მოცულობამ დაახლოებით 26.8 მლრდ ლარი, ანუ 16.1 მლრდ აშშ დოლარი და მოსახლეობის ერთ სულზე იმავე 2013 წელს 5982.6 ლარი ანუ 3596.6 აშშ დოლარი შეადგინა, მაშინ, როცა განვითარებულ ქვეყნებში

ანალოგიური მაჩვენებელი, — მოსახლეობის ერთ სულზე მშპ დაახლოებით 30 ათასი დოლარია. 2003 წლიდან 2014 წლამდე საქართველოს მთლიანი საგარეო ვალი 380%-ით გაიზარდა და საქართველოს მთლიანმა საგარეო ვალმა 2013 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით 13.6 მილიარდი დოლარი (23.7 მილიარდი ლარი) შეადგინა, რაც ქვეყნის მთლიანი ეკონომიკის დაახლოებით 88%-ს შეადგენს; საქართველოს ეროვნული ბანკის ინფორმაციით, სახელმწიფო საგარეო ვალი 5.4 მილიარდი დოლარით (მშპ-ს 33.2%) განისაზღვრა. სამთავრობო სექტორის ვალი 4.2 მილიარდი დოლარია (მშპ-ს 26%), ეროვნული ბანკის — 338.2 მილიონი დოლარი, ხოლო სახელმწიფო საწარმოების ვალი — 833.5 მილიონი დოლარი. საბანკო სექტორის საგარეო ვალი 2.6 მლრდ აშშ დოლარით განისაზღვრა (4.6 მლრდ ლარი), სხვა სექტორების საგარეო ვალი — 3.4 მილიარდი დოლარით, ხოლო კომპანიათაშორისი ვალი — 3.1 მილიარდი დოლარით. საქართველოს წმინდა საგარეო ვალმა 2013 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 8.7 მილიარდი აშშ დოლარი (15.1 მილიარდი ლარი) შეადგინა, რაც მშპ-ს 53.9%-ია, აქედან, წმინდა სახელმწიფო საგარეო ვალმა 2.5 მილიარდ დოლარს (ანუ, მშპ-ს 15.5 %) , ხოლო კერძო სექტორის წმინდა საგარეო ვალმა — 6.2 მილიარდ დოლარს (მშპ-ს 38.4%) მიაღწია. იმავე 2013 წელს საქართველოში 914,4 მლნ აშშ დოლარის პირდაპირი უცხოური ინვესტიცია განხორციელდა, რაც მხოლოდ 1%—ით მეტია 2012 წლის და 18,4%-ით ნაკლებია 2011 წლის მონაცემზე. 2013 წელს ექსპორტმა 2,9 მლრდ აშშ დოლარი და იმპორტმა 7,9 მლრდ აშშ დოლარი შედგინა, მკვეთრად გაღრმავდა ქონებრივი დიფერენცია, რასაც მოყვა შემოსავლების უთანასწორო გადანაწილების უარყოფითი ტენდენცია და ჯერ კიდევ ვერ ჩამოყალიბდა საშუალო ფენა. სიღარიბის ზღვარს მიღმა აღმოჩნდა საქართველოს მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილი, როგორც სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებიდან ირკვევა 2013 წელს რეგისტრირებული და ფარდობითი სიღარიბეა 9,7 და 21,4%. უმუშევრობის დონე კი, წინა წელთან შედარებით უმნიშვნელოდ გაიზარდა 0,1%-ით და შეადგინა 15% (დასაშვები დონე 7%), თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ძირითადი მაკროეკონომიკური რეალური მაჩვენებლები დათვლის მეთოდის არასრულყოფილების გამო ოფიციალურ სტატისტიკას საკმაოდ აღემატება [6] და [7], რაც, ცხადია, ყოველივე ეს ძირითადად განპირობებულია სტატისტიკური სამსახურის სანდოობისა და ტრანსპარენტულობის დაბალი დონით, სტატისტიკური მეთოდოლოგიის და კანონის არასრულყოფილებით.

მსოფლიოში აღიარებული სტანდარტით, ჯანდაცვაზე გამოყოფილი ბიუჯეტის წილი საერთო დანახარჯების 15% მაინც უნდა იყოს. თუმცა, საქართველო ამ მხრივ, არა მხოლოდ ევროპის, დსთ-ის ქვეყნებსაც კი ჩამორჩება. საქართველო საზოგადოებრივ ჯანდაცვაზე ბოლო

წლებში საშუალოდ ხარჯავს ქვეყნის მშპ-ის 2.4 პროცენტს (საშუალოდ მსოფლიოში საზოგადოებრივ ჯანდაცვაზე იხარჯება მშპ-ის 6.5%, EU27-ში — 7.3%), განათლებაზე — 3.2 პროცენტს (მსოფლიოში - 4.9%, EU27-ში — 5.5%), ხოლო თავდაცვაზე — 3.9 პროცენტს (მსოფლიოში — 2.6%; EU27-ში — 2.0%). 2014 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის გეგმით, განათლებასა და საზოგადოებრივ ჯანდაცვაზე ხარჯების თანაფარდობა მშპ-თან იქნება 2.6—2.6 პროცენტი თითოეული, თავდაცვაზე, შესაბამისად — 2.2 პროცენტი. საქართველოში ჯანდაცვაზე ხარჯების წილის თანაფარდობა შესაბამის საშუალო მსოფლიო მაჩვენებელთან შეადგენს მხოლოდ 37 პროცენტს, განათლებაზე, შესაბამისად — 65 პროცენტს, თავდაცვაზე კი — 150 პროცენტს. საზოგადოებრივ ჯანდაცვაზე მოსახლეობის ერთ სულზე საქართველო ხარჯავს 142.3 აშშ დოლარს, რაც საშუალო მსოფლიო დონის მხოლოდ 21.9 პროცენტია. განათლებაზე ანალოგიური ხარჯების რაოდენობა 189.8 დოლარია (38.0%), თავდაცვაზე კი — 231.3 დოლარი (87.3%). ეს იმ დროს, როდესაც მოსახლეობის ერთ სულზე წარმოებული მშპ-ის მიხედვით თანაფარდობა შეადგენს 49.1%-ს. აღსანიშნავია, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ბოლო წლებში სამხედრო ხარჯების მოცულობა საქართველოში მნიშვნელოვნად გაიზარდა, მისი მოცულობა მოსახლეობის ერთ სულზე საგრძნობლად ჩამორჩება თავის ოთხივე სახმელეთო მეზობლის ანალოგიურ მაჩვენებლებს. თავდაცვაზე ხარჯების სიდიდე მოსახლეობის ერთ სულზე საქართველოსთან შედარებით შეადგენს: სომხეთში — 106%-ს, აზერბაიჯანში — 131 პროცენტს, რუსეთში — 299 პროცენტს, თურქეთში — 169 პროცენტს. ამჟამად საქართველოში მოსახლეობის ერთ სულზე საზოგადოებრივ ჯანდაცვასა და განათლებაზე გაღებული ხარჯები პოსტსაბჭოთა სივრცის საშუალო მაჩვენებელს დაახლოებით 3—3-ჯერ, ხოლო თავდაცვაზე — 1.8-ჯერ ჩამორჩება [8, გვ. 26]. ცნობილია და პრაქტიკით დადასტურებულია, რომ რაც უფრო სოციალურად დაძაბულია საზოგადოება, მით უფრო დაბალია ეკონომიკური განვითარების ტემპი და გართულებულია როგორც ეკონომიკური, ასევე პოლიტიკური წესრიგის დამყარება და სტაბილურობის მიღწევა.

გლობალიზაციის ძალზე რთული და სწრაფი პროცესების ზემოქმედებით მთელი რიგი სახელმწიფოები იძულებულნი ხდებიან ეროვნული ეკონომიკური პოლიტიკა წარმართონ საერთაშორისო კონკურენტულ მოთხოვნილებათა გათვალისწინებით, შესაბამისად ამისა, პატარა და სუსტად განვითარებული ქვეყნები კარგავენ ეკონომიკურ სუვერენიტეტს და პოლიტიკური დამოუკიდებლობის ხარისხს. ამიტომ, ჩვენს ქვეყანაში გატარებულმა გონივრულმა სოციალურ—ეკონომიკურმა პოლიტიკამ უნდა გაანეიტრალოს გლობალიზაციის შესაძლო, მოსალოდნელი უარყოფითი შედეგები, შეინარჩუნოს, განავითაროს და განამტკიცოს

ეროვნული ეკონომიკური თავისთავადობა (თვითმყოფადობა) და უსაფრთხოება.

ეროვნული ეკონომიკური სუვერენიტეტის შენარჩუნებისა და პოლიტიკური დამოუკიდებლობის ხარისხის ამაღლება—განმტკიცებისათვის, საქართველოს სოციალურ—ეკონომიკური, საზოგადოებრივ—პოლიტიკური, კულტურული და ინტელექტუალური აღორძინება სულიერი ამაღლებით უნდა დაიწყოს. საქართველოს სახელმწიფოებრივი მშენებლობის სტრატეგია უნდა ეფუძნებოდეს ქრისტიანული მორალის შენარჩუნებასა და განვითარებას, რადგან ჩვენი ქვეყანა მართლმადიდებლური, ქრისტიანული სარწმუნოების აღმსარებელია, რომლის ისტორია ორი ათას წელზე მეტს ითვლის და საზოგადოების სულიერი აღორძინება, მისი ქრისტიანული ცნობიერების გაღრმავება—განვითარება უპირველესი და გადამწყვეტია. ყოველივე აღნიშნულს მოწმობს უწმინდესისა და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის სიტყვები: — „...ქვეშარიტ თავისუფლებას, რომელიც ზნეობრიობის საფუძველია, უაღრესად დიდი სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა აქვს, რადგან ნებისმიერი სახელმწიფო ამა თუ იმ მორალურ საზოგადოებას ემყარება. როგორც ძველი სიბრძნე ამბობს, სახელმწიფოსათვის უმჯობესია, მის მოქალაქეებს ჰქონდეთ მაღალი ზნეობა, ... რადგან მაღალზნეობრივი საზოგადოება ძლიერი და განვითარებული სახელმწიფოს საწინდარია. დასავლეთის განვითარებული ქვეყნებიც სწორედ ამის გათვალისწინებით ქმნიან თავიანთ კანონმდებლობას და საზოგადოებრივი ცხოვრების წესს[9]. როგორც ცნობილი ამერიკელი საზოგადო მოღვაწეები ალექსანდრ ჰამილტონი და ჯეიმს მედისონი ამბობენ „ბედნიერება არ არსებობს თავისუფლების გარეშე, თავისუფლება თვითმართველობის გარეშე, თვითმართველობა კონსტიტუციურობის გარეშე, კონსტიტუციურობა ზნეობრიობის გარეშე და ეს ყველაფერი არ არსებობს სტაბილურობისა და წესრიგის გარეშე“[10].

საქართველოს სახელმწიფოებრიობისათვის მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ერის თვითმყოფობის ისტორიული ხანგრძლივობა, არამედ იმის გარკვევა, თუ ეროვნული მემკვიდრეობის რა ნაწილია გამოსადეგი სამომავლო აღმშენებლობის გზაზე, მემკვიდრეობისა, რომელიც ერის ნების საფუძველზე იქმნებოდა და ყალიბდებოდა. როგორც წმინდა ილია მართალი (ჭავჭავაძე) განმარტავს, — ეროვნული მემკვიდრეობა ესაა იგივე „ეკონომიკური აგებულება, ეკონომიკური წყობა“, რომელმაც ერი საუკუნეების მანძილზე თავისთავადობის („ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდნოდა“) გრძნობით გამოატარა „და ბოლოს XVIII საუკუნის დასასრულს თვითმყოფადი სული ისე დალია, რომ ჩვენს ქვეყანას არავითარი ვალი და ვახში არ დასდებია“. ეკონომიკური აგებულება, ეკონომიკური წყობა არის „მეურნეობრიობის სისტემა, რომელშიც ხალხი იჩენს თავის თავს, თავის თვისებას, თავის მონაწილეობას ისტორიაში“.

ამასთან, „ეკონომიკური წყობა“ ფსიქიური, სამართლებრივი და გამრჯეობის ნორმებისა და სულიერი საწყისების ერთობლიობაა, რომელიც „განაპირობებს მყუდრო სამოქალაქო ცხოვრების უზრუნველყოფას“. აღნიშნულ განმარტებებში ნათლად ჩანს ჩვენი შორეული წინაპრების დამოკიდებულება მეურნეობრიობისადმი, მათი რწმენა იმის შესახებ, რომ ამ წყობით საქართველო მუდმივ ადგილს დაიკავებდა ცივილიზებულ სამყაროში. ცხადია, ამ ფასეულობებს დღეისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება, რადგან ტრადიციულის მივიწყებამ და ჩვენში უცხოური მოდელების მექანიკურად შემოტანამ უგულვებელყო და შთანთქა ეროვნული პოტენციალი და ეროვნული მეურნეობის ყველა კომპონენტი. სწორედ წარსულ საუკუნეთა დიდი მონაპოვარი, ქმედითი მეთოდების წარმოჩენით, ქართული სახელმწიფოებრიობის წარსული მემკვიდრეობის გათავისებით და გათანამედრო-ვეობით უნდა აღდგეს ქართული ეკონომიკური წყობა და ახალ ვითარებისადმი იქნეს მისადაგებული, რადგან როგორც შეფასებები მოწმობს ქართული ეკონომიკური წყობა ის მაღალგანვითარებული ფენომენია, რომელსაც შეუძლია იხსნას ერი, ჩასწვდეს მისი მეურნეობრიობის ურთულეს სტრუქტურებს, ასევე სრულყოფილად დაიცვას ქვეყნის ის ფუნქცია, რომელიც დამსახურებულ ადგილს დაუმკვიდრებს მას(ერს) კაცობრიობის მეურნეობრივ გარემოში. ანუ, წარსულიდან უნდა იქნას აღებული ყოველივე ის, რაც აძლიერებს აწმყოს და მომავალს, სწორედ ეროვნული ტრადიციების გათავისებით და ეპოქის მოთხოვნებისადმი მისადაგებით არის შესაძლებელი წარმატებების მიღწევა. [11.გვ.269—270].

მეცნიერ-მკვლევართა მოსაზრების თანახმად და მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის (აზიის ახალი ინდუს-ტრიული ქვეყნები, ისრაელი, გერმანია, იაპონია და სხვ.) გამოცდილების გათვალისწინებით, პერსპექტივაში საქართველოს ოვნული ეკონომიკის განვითარების სტრატეგია მიზანშეწონილად მიგვაჩნია გონივრული გზით წარიმართოს, სადაც გამართლებულია ჩვენი ქვეყანისათვის შედარებით მისაღები და ეფექტური შერეული (მრავალწყობიანი) სოციალურად ორიენტირებული საბაზრო ეკონომიკის სისტემა—მოდელის ფუნქციონირება, რომელიც ორგანულად აკავშირებს თავისუფალ საბაზრო ურთიერთობებს და სახელმწიფოს მიერ არასაბაზრო სისტემების მართვასა და რეგულირებას, სახელმწიფოზე ორიენტირებული კეინსიანური მოძღვრების და თვითმართვად საბაზრო ურთიერთობებზე ორიენტირებული მონეტარული თეორიის ურთიერთ-შეხამებას და, რომელსაც გლობალიზაციის შედეგებით ჩამოყალიბებულ სოციალურ—პოლიტიკურ სიტუაციასთან ადაპტირების მზარდი უნარი და მდგრადი განვითარების რესურსული პოტენციალი უნდა გააჩნდეს. ვფიქრობთ, სწორედ ზემოაღნიშნული ეკონომიკური სისტემა იქნება სიცოცხლისუნარიანი და ეფექტიანი, რომელიც გრძელვადიან პერსპექტივაში

უნდა გახდეს ქართული სახელმწიფოს ეკონომიკური განვითარების ეროვნული მოდელის საფუძველი და ქვეყნის უსაფრთხოების გარანტი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ა. აბრალავა, ეროვნული ეკონომიკა და გლობალიზაცია, თბილისი, „ინოვაცია“, 2005. 380 გვ.
2. რ. ოთინაშვილი, საქართველოს ეკონომიკა, თბილისი, 2011, 556 გვ.
3. ი(ვ). შარვაშიძე, ტრანსნაციონალური კომპანიებით სხვა ქვეყნის ბაზრების ხელში ჩაგდების მეთოდები, გაზ. „24 საათი“, № 296, 2004, გვ. 8.
4. <http://www.economy.ge/ge/economic-data/rankings-of-georgia>.
5. <http://www.interpressnews.ge/ge/politika/295612-qglobaluri-konkurentunarianobis-angarishshiq-saqarthvelom-poziciebi-gaiumjobesa.html>.
6. <http://www.geostat.ge/>.
7. <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=304>.
8. ი. არჩვაძე, პოსტსაბჭოთა ქვეყნები დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგდროინდელ პერიოდ-ში, (2012 წლის შედარება 1990 წელთან), ჟურნალი „სოციალური ეკონომიკა“, №6 (30), 2013, გვ. 15—27.
9. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II. ეპისტოლენი, სიტყვანი, ქადაგებანი, თბილისი, საქართველოს საპატრიარქოს გამომცემლობა, წიგნი II, 1997, გვ. 468 და წიგნი III, 2008, 576 გვ. 1. ნ. ჭითანავა, გარდამავალი პერიოდის სოციალურ—ეკონომიკური პრობლემები, III ნაწილი, თბილისი, 2001, 423 გვ.
10. <http://www.infousa.ru/government/ch2.htm>.
11. ო. სალარეიშვილი, ძველი ქართული ეკონომიკური წყობის მნიშვნელობა თანამედროვეობისათვის, საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემია, შრომები. II ტ. თბილისი, „სიახლე“, 2001, გვ. 141—164.
12. მესხია, ეკონომიკა და ქრისტიანული მორალი, ჟურნალი „რელიგია“, № 7-8-9, 2003, გვ. 62—71.
13. [Ian Goldin](#), [Kenneth A. Reinert](#), Globalization for Development: Meeting New Challenges, OXFORD UNIVERSITY PRESS, 2012, 339 p.
14. Белорус О. Г., Майценко Ю. М., Глобальное устойчивое развитие, Киев, «КНЭУ», 2006, 488 с.